

Międzynarodowe systemy współpracy i bezpieczeństwa. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Wojciech Lorenz, *NATO na drodze do nowej strategii*, 19.01.2021 r., dostępny w internecie: pism.pl [dostęp 15.06.2021 r.].

- Źródło: *Rola NATO w strukturze bezpieczeństwa UE*, „Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej” 19.02.2009 r., dostępny w internecie: eur-lex.europa.eu [dostęp 15.06.2021 r.].
- Źródło: *Traktat północnoatlantycki*, 4.04.1949 r., dostępny w internecie: nato.int [dostęp 28.04.2020 r.].

Międzynarodowe systemy współpracy i bezpieczeństwa. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu NATO oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Wskażesz najważniejsze cele istnienia NATO.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących NATO.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Międzynarodowe systemy współpracy i bezpieczeństwa. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

Idea NATO (z ang. North Atlantic Treaty Organization) wyłoniła się z pomysłu zwiększenia rzeczywistej zdolności współobrony w Unii Zachodniej. Pakt ten powstał na podstawie [traktatu waszyngtońskiego](#) (zwanego też traktatem północnoatlantyckim), podpisanego w 1949 r. Powstanie NATO było efektem zimnowojennego podziału świata na dwa bloki polityczno-militarne i rywalizacji Stanów Zjednoczonych ze Związkiem Sowieckim. Pakt Północnoatlantycki był odpowiedzią Zachodu na zagrożenie ze strony Związku Sowieckiego.

Pierwotnymi jego członkami były państwa [Unii Zachodniej](#) (Belgia, Francja, Niderlandy, Luksemburg, Wielka Brytania),

USA, Kanada oraz Dania, Islandia,
Norwegia, Portugalia i Włochy.

Główne założenia traktatu
waszyngtońskiego (północnoatlantyckiego)
zawarto w jego art. 5 i 6:

” *Traktat* *północnoatlantycki*

Art. 5

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznawana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie, jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego. (...)

Art. 6

W rozumieniu Artykułu 5, za napaść zbrojną, wymierzoną przeciwko jednej lub kilku Stronom, uważa się napaść zbrojną:

- na terytorium którejkolwiek ze Stron w Europie lub Ameryce Północnej (...), na wyspy pod jurysdykcją którejkolwiek ze Stron

Flaga NATO. Na niebieskim tle symbolizującym Ocean Atlantycki oraz zgodę znajduje się biały pierścień – symbolizujący jedność, i róża kompasowa, symbolizująca dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa ze wszystkich stron.

Źródło: domena publiczna.

na obszarze północnoatlantyckim na północ od Zwrotnika Raka,

- na siły zbrojne, okręty lub samoloty którejkolwiek ze Stron znajdujące się na tych terytoriach lub nad nimi, albo na jakimkolwiek innym obszarze w Europie, na którym w dniu wejścia w życie traktatu stacjonowały wojska okupacyjne którejkolwiek ze Stron, lub też na Morzu Śródziemnym czy na obszarze północnoatlantyckim na północ od Zwrotnika Raka.

Źródło: *Traktat północnoatlantycki*, 4.04.1949 r., dostępny w internecie: nato.int [dostęp 28.04.2020 r.].

Struktura NATO

Oprac. na podst.: *Czym jest NATO?*, nato.int [dostęp: 16.06.2021].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Sekretarze generalni NATO

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Struktura wojskowa

Komitet Wojskowy NATO

Jest najwyższym organem wojskowym NATO. Ma za zadanie doradztwo bądź wydawanie zaleceń Radzie Północnoatlantyckiej w zakresie wojskowym oraz koordynuje prace dowództw regionalnych sił NATO. Składa się z przedstawicieli szefów sztabów generalnych [sił zbrojnych](#) państw członkowskich. Komitet Wojskowy podlega Radzie NATO.

[Sojusz](#) ma również dwóch strategicznych dowódców: Naczelnego Dowódcę Sił Sojuszniczych dla Europy i Naczelnego Dowódcę Sił Sojuszniczych ds. Transformacji. Zakres ich odpowiedzialności przedstawia się następująco:

- Dowódca Sił Sojuszniczych NATO ds. Operacji ma siedzibę w Najwyższej Kwaterze Głównych Sił Zbrojnych Mocarstw Sprzymierzonych w Europie w Mons (Belgia). Pełni on tę funkcję w ramach Dowództwa Sił Sojuszniczych ds. Operacji. Odpowiada za wszystkie misje i operacje wojskowe Sojuszu. Funkcja ta łączy się ze stanowiskiem Dowódcy Amerykańskich Sił w Europie.
- Dowódca Sił Sojuszniczych NATO ds. Transformacji. Nadzoruje transformację sił zbrojnych oraz ich zdolności operacyjne.

Poszczególne siły zbrojne NATO podlegają przez cały czas państwu członkowskiemu, które je wydelegowało. NATO nie ma bowiem własnych niezależnych sił zbrojnych. W ramach misji NATO podlegają one jednak dowództwu międzynarodowemu.

Po rozpadzie Związku Sowieckiego, zakończeniu wojen domowych na terenie byłej Jugosławii oraz zamachach terrorystycznych z 11 września 2001 r. NATO było zmuszone do reform w celu przystosowania swojej działalności do wymogów XXI w. Ustalono je podczas szczytu w Pradze w 2002 r., a najważniejsze z nich to:

- utworzenie sił operacyjnych, mające na celu przeprowadzanie błyskawicznych akcji wojskowych w sytuacji zagrożenia;
- zmodyfikowanie struktur dowodzenia NATO i przystosowanie ich do prowadzenia wielonarodowych misji i operacji wojskowych;
- rozwijanie zdolności wojskowych w zakresie: wykorzystania nowoczesnej technologii w dowodzeniu, łączności, wymiany informacji, przeprowadzania operacji w obliczu zagrożenia użycia broni masowego rażenia i dostępu do nowoczesnych systemów uzbrojenia.

Na mocy postanowień podjętych w Pradze utworzono Centrum Szkolenia Sił Powietrznych (JFTC) w Bydgoszczy.

Instytucje afiliowane przy NATO

Instytucje afiliowane są to międzynarodowe organizacje i stowarzyszenia pozarządowe wspierające działalność NATO. Pełnią one funkcje doradcze i opiniotwórcze. Najważniejszym z nich jest Zgromadzenie Północnoatlantyckie (NAA) – forum wspierające i propagujące cele Sojuszu, utworzone z przedstawicieli

parlamentów państw członkowskich. Inne instytucje afiliowane to m.in.: Stowarzyszenie Traktatu Północnoatlantyckiego (ATA), Międzysojusznicza Konferencja Oficerów Rezerwy (CIOR).

Proces rozszerzania współpracy i członkostwa w NATO

Od czasu upadku państw komunistycznych w Europie, już na początku lat 90. XX w., NATO rozpoczęło politykę otwartych drzwi wobec państw aspirujących do członkostwa. Większa liczba członków NATO oraz tworzenie specjalnych programów współpracy ma na celu zwiększenie stabilności i bezpieczeństwa międzynarodowego.

Państwa aspirujące do członkostwa uczestniczą w opracowanym w 1999 r. **Planie Działania na rzecz Członkostwa (MAP)**. Plan ten tworzy ramy i mechanizmy współpracy wzajemnej w zakresie opracowania i realizacji projektów integracji i dostosowywania poszczególnych państw.

Współpraca NATO z państwami partnerskimi

Partnerstwo dla Pokoju to program zainicjowany w 1994 r. będący podstawą współpracy NATO z państwami partnerskimi w zakresie obronności. W ramach niego zawierane są indywidualne porozumienia między Sojuszem a państwami partnerskimi. W trakcie realizacji tego programu państwa w nim uczestniczące dostosowują własne systemy obrony do standardów NATO, zwiększają przejrzystość planowania obronnego, wprowadzają demokratyczny system kontroli nad siłami zbrojnymi oraz biorą udział w międzynarodowych manewrach wojskowych. W celu sformalizowania współpracy w 1997 r. powstała Rada Partnerstwa Euroatlantyckiego. Ponadto od 1994 r. kraje północnej Afryki i Bliskiego Wschodu współpracują z NATO w ramach Dialogu Śródziemnomorskiego. Dzięki niemu w 2004 r. na szczycie w Stambule państwa członkowskie zaprosiły do nawiązania rozszerzonego partnerstwa Algierię, Egipt, Izrael, Jordanię, Mauretanię, Maroko i Tunezję. Jednocześnie ogłoszono Inicjatywę Współpracy skierowaną do Bahrajnu, Kataru, Kuwejtu i Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

Operacje wojskowe NATO

do 1995 r. Na mocy mandatu ONZ (na prośbę jej sekretarza generalnego Boutrosa Boutrosa-Ghalego) i KBWE, siły NATO, po raz pierwszy od czasu powstania organizacji, przeprowadziły operację militarną z użyciem siły (lotniczej), uczestnicząc w działaniach przeciwko wojskom serbskim w Bośni i Hercegowinie.

Bośnia i Hercegowina | od 1995 r. w ramach IFOR, a od 1996 do 2004 r. jako wojskowe siły stabilizacyjne (SFOR). Wojska NATO uczestniczyły w procesie pokojowym w Bośni i Hercegowinie. Od 2004 r. stacjonują w niej pokojowe siły wojskowe UE (EUFOR). Misja SFOR składała się z wojsk 16 krajów członkowskich NATO oraz wojsk 19 innych państw (m.in. Australii, Austrii, Maroka, Rosji).

Kosowo | od czerwca 1999 r. Siły NATO zostały zaangażowane w pierwszy konflikt zbrojny w Kosowie (KFOR – Kosovo Force). Obecnie są odpowiedzialne za utrzymanie bezpieczeństwa i porządku w tej republice.

Afganistan | po 11 września 2001 r. Siły NATO uruchomiły po raz pierwszy procedurę związaną z wypełnieniem zobowiązania traktatowego (agresja na jedno z państw należących do NATO jest atakiem na cały sojusz). Uczestniczyły w działaniach skierowanych przeciw terrorystom, m.in. lotnictwo brytyjskie

prowadziło naloty na obiekty w Afganistanie, a także wspomagały amerykańskie operacje wojskowe. Powołane w ramach NATO Międzynarodowe Siły Wspierające Bezpieczeństwo (ISAF, od 2014 r. RS) są obecne w Afganistanie od grudnia 2001 r., realizując operacje w części terytorium tego kraju. W 2003 r. NATO wyraziło zgodę na rozszerzenie zakresu działania tych sił (m.in. wojsk USA, Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Holandii, Polski, Włoch – spośród krajów NATO – oraz spoza NATO, m.in. Australii, Nowej Zelandii, Gruzji, Turcji) na terytorium całego państwa afgańskiego. Ich zadaniem jest wsparcie władz afgańskich w zapewnieniu bezpieczeństwa w tym kraju.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polska w NATO

Polska została zaproszona do przystąpienia do NATO w 1997 r. W tym samym czasie podobną propozycję skierowano także do Czech i Węgier. Te trzy państwa, które wcześniej były członkami podporządkowanego ZSRS Układu Warszawskiego (rozwiązanego w 1991 r.), przystąpiły do NATO w 1999 r.

W okresie poprzedzającym wstąpienie do paktu, w latach 90. XX w., w Polsce tworzono infrastrukturę współpracy i komunikacji w ramach Partnerstwa dla Pokoju i Rady Partnerstwa Euroatlantyckiego.

Armia polska, jako część wojsk Sojuszu, rozpoczęła proces dostosowania się do standardów NATO przede wszystkim przez odpowiednie wyposażenie jednostek,

modernizację, a także w zakresie organizacji i stosowanych procedur. Osiągnięcie jednakowych standardów dla wszystkich państw członkowskich jest konieczne dla koordynacji działań i współpracy sił Sojuszu.

Udział Polski w wybranych działaniach NATO:

- od 1996 r. – w Siłach Zaprowadzania Pokoju (IFOR), a następnie od 1996 r. w Siłach Stabilizujących (SFOR) w Bośni i Hercegowinie;
- w 1999 r. – w misji humanitarnej w ramach Wielonarodowych Sił NATO (AFOR) w Albanii;
- od maja 2003 do 2004 r. – w ramach koalicji antyterrorystycznej w walce z reżimem Saddama Husajna w Iraku, a od 2008 r. w tym kraju w misji wojskowej szkoleniowej NATO (NMTI);
- od 2004 do 2014 r. – w operacji Międzynarodowych Sił Wspierania Bezpieczeństwa (ISAF) w Afganistanie;
- od 2015 r. – Operacja Resolute Support, kontynuacja działań w Afganistanie o charakterze szkoleniowym, doradczym i pomocowym.

Obecnie polscy żołnierze uczestniczą w operacjach pokojowych m.in. w Kosowie, Afganistanie i Iraku.

Słownik

ISAF (Międzynarodowe Siły Wspierające Bezpieczeństwo)

siły militarne pod dowództwem Paktu Północnoatlantyckiego powołane przez ONZ do utrzymania pokoju w Afganistanie

misja pokojowa

operacje wojskowe zapobiegania, ograniczania, łagodzenia i kończenia działań wojennych między państwami albo wewnątrz państwa przez interwencję strony trzeciej na rzecz pokoju, zorganizowaną i kierowaną przez organizację międzynarodową przy użyciu personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego do przywrócenia i utrzymania pokoju

sojusz

układ o wspólnym działaniu obejmujący dwie lub więcej stron; ma na celu doprowadzić do osiągnięcia zamierzonego postanowienia

siły zbrojne

siły i środki wydzielane przez państwo do zabezpieczenia go, jak również prowadzenia walki zbrojnej i obrony

traktat północnoatlantycki

(z ang. North Atlantic Treaty, pot. traktat waszyngtoński); międzynarodowy układ sojuszniczy podpisany 4 kwietnia 1949 r. w Waszyngtonie; obowiązuje bezterminowo od 24 sierpnia 1949 r.; stał się podstawą funkcjonowania Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego (NATO); zgodnie z treścią traktatu sygnatariusze zobowiązali się do rozstrzygania sporów międzynarodowych środkami pokojowymi i do powstrzymania się od użycia lub groźby użycia siły w sposób niezgodny z celami Narodów Zjednoczonych

Unia Zachodnia

sojusz wojskowy powstały na mocy traktatu brukselskiego z 17 marca 1948 r.; stanowił rozwinięcie traktatu z Dunkierki (Francja, Wielka Brytania) o kraje Beneluxu; w 1954 r. Unię Zachodnią przekształcono w Unię Zachodnioeuropejską

Schemat

Polecenie 1

Przeanalizuj mapę interaktywną i zastanów się, jakie mogą być dalsze kierunki rozwoju NATO w Europie i na świecie.

Państwa członkowskie NATO

Kraj: Belgia 1949

Wartość:

Kraj: Portugalia 1949

Wartość: 1949

Kraj: Dania 1949

Wartość: 1949

Kraj: Niderlandy 1949

Wartość: 1949

Kraj: Islandia 1949

Wartość: 1949

Kraj: Kanada 1949

Wartość: 1949

Kraj: Luksemburg 1949

Wartość: 1949

Kraj: Norwegia 1949

Wartość: 1949

Kraj: Stany Zjednoczone 1949

Wartość: 1949

Kraj: Wielka Brytania 1949

Wartość: 1949

Kraj: Włochy 1949

Wartość: 1949

Kraj: Grecja 1952

Wartość: 1952

Kraj: Turcja 1952

Wartość: 1952

Kraj: Republika Federalna Niemiec 1955 (od 1990 r. po zjednoczeniu – całe Niemcy)

Wartość: 1955

Kraj: Hiszpania 1982

Wartość: 1982

Kraj: Czechy 1999

Wartość: 1999

Kraj: Polska 1999

Wartość: 1999

Kraj: Węgry 1999

Wartość: 1999

Kraj: Bułgaria 2004

Wartość: 2004

Kraj: Estonia 2004

Wartość: 2004

Kraj: Litwa 2004

Wartość: 2004

Kraj: Łotwa 2004

Wartość: 2004

Kraj: Słowacja 2004

Wartość: 2004

Kraj: Słowenia 2004

Wartość: 2004

Kraj: Rumunia 2004

Wartość: 2004

Kraj: Chorwacja 2009

Wartość: 1999

Kraj: Czarnogóra 2017

Wartość: 2017

Kraj: Albania 2009

Wartość: 1999

Kraj: Francja 1949

Wartość:

Kraj: Macedonia Północna 2020

Wartość: 0

Oprac. na podst.: *NATO*, pl.wikipedia.org [dostęp: 14.06.2021].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wymień najważniejsze korzyści z przystąpienia Polski do NATO. Uzasadnij swój wybór.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Połącz postacie z odpowiednimi instytucjami, funkcjami lub urzędami.

Jens Stoltenberg

sekretarz generalny NATO

Marija Pejčinović Burić

sekretarz generalny Rady Europy

Ursula von der Leyen

Przewodniczącą Komisji Europejskiej

Ćwiczenie 2

Zaznacz organy, które należą do struktur NATO.

Grupa Planowania Atomowego

Konferencja Generalna

Trybunał Sprawiedliwości

Rada Społeczna i Gospodarcza

Rada Północnoatlantycka

Międzynarodowy Sekretariat

Ćwiczenie 3

Dokończ zdanie.

Partnerstwo dla Pokoju to program...

- współpracy NATO z państwami partnerskimi w zakresie obronności.
- przeznaczony dla stron zagrożonych konfliktem zbrojnym w celu udzielenia pomocy humanitarnej.
- wymagający od państwa partnerskiego zgody na stacjonowanie wojska NATO na jego terytorium.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

“ *Traktat północnoatlantycki* ”

Artykuł 5

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego. O każdej takiej zbrojnej napaści i o wszystkich podjętych w jej wyniku środkach zostanie bezzwłocznie powiadomiona Rada Bezpieczeństwa. Środki takie zostaną zaniechane, gdy tylko Rada Bezpieczeństwa podejmie działania konieczne do przywrócenia i utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Źródło: *Traktat północnoatlantycki*, 4.04.1949 r., dostępny w internecie: nato.int [dostęp 28.04.2020 r.].

Zaznacz właściwą odpowiedź.

- Atak terrorystyczny jest traktowany jako forma zbrojnej agresji na terytorium państwa członkowskiego NATO i może doprowadzić do uruchomienia artykułu 5 traktatu waszyngtońskiego.
- Państwa członkowskie NATO zostały zobowiązane do pomocy w razie agresji innego państwa członkowskiego na państwo trzecie.

Udzielenie pomocy zbrojnej jednemu z państw członkowskich NATO w razie ataku na jego terytorium, jest jedyną możliwą formą pomocy na podstawie traktatu waszyngtońskiego.

Do działań zbrojnych w ramach NATO nie jest potrzebna zgoda ze strony Rady Bezpieczeństwa ONZ.

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj wybrane kraje do lat, w których przystąpiły do NATO.

1999 r.

Czarnogóra

Albania

Macedonia Północna

2004 r.

Słowacja

Węgry

Łotwa

Bułgaria

Czechy

Polska

Chorwacja

2009 r.

2017 r.

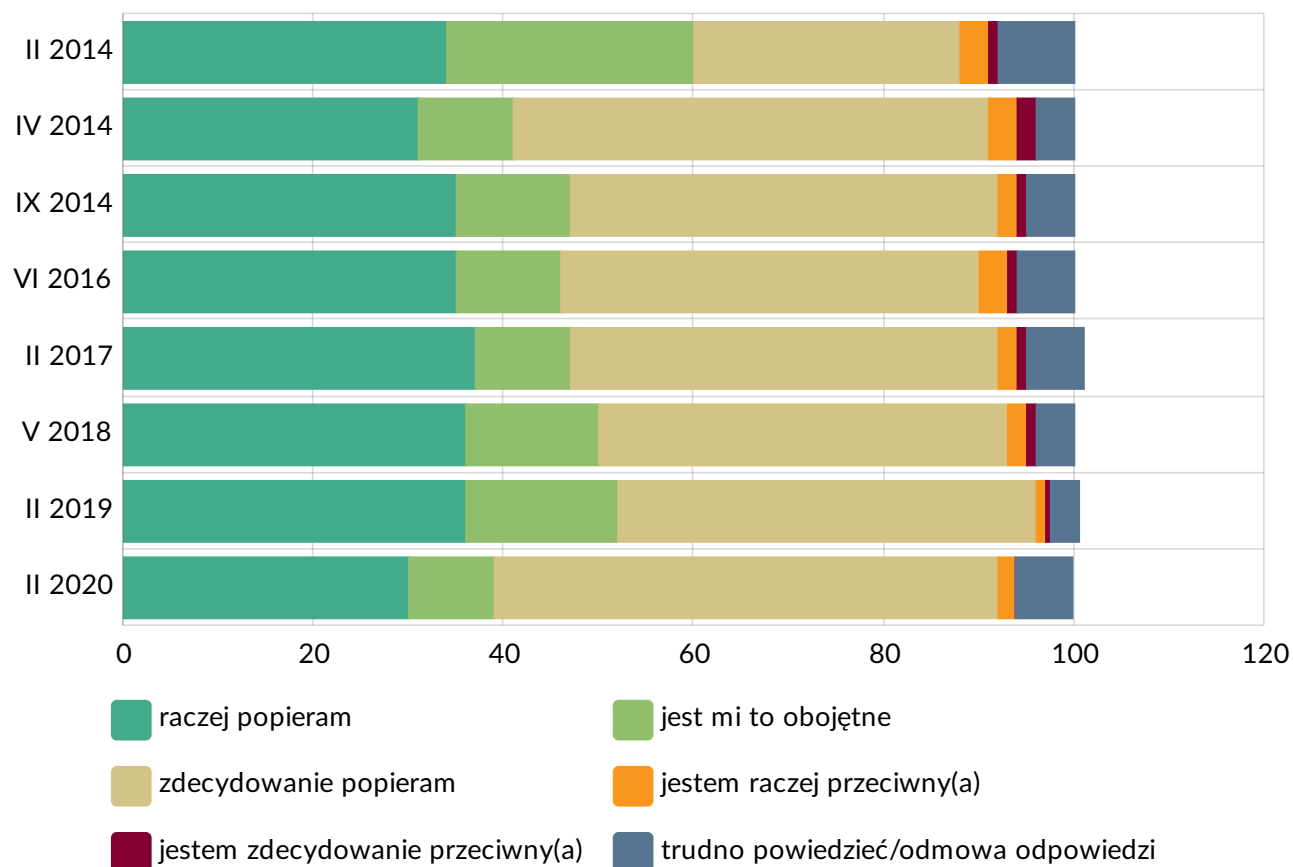
2020 r.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj ćwiczenie.

Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO, czy też jest temu przeciwny(a)?

Oprac. na podst.: CBOS, *Postrzeganie bezpieczeństwa państwa i stosunek do NATO*, cbos.pl.

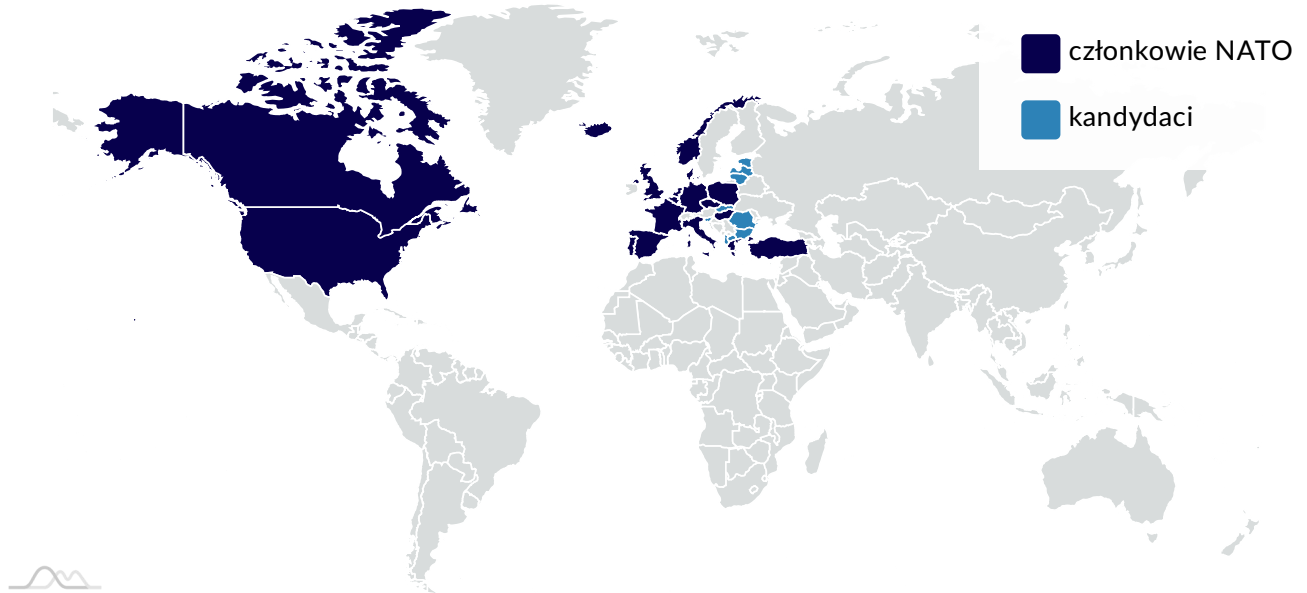
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wyjaśnij, jak w latach 2014–2020 zmieniła się różnica między tymi respondentami, którzy popierali przynależność Polski do NATO, a tymi, którzy jej nie popierali. W uzasadnieniu odwołaj się do różnicy w punktach procentowych.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z mapą i wykonaj polecenie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Dokończ zdanie.

Mapa przedstawia państwa członkowskie NATO w roku...

2004.

1997.

2009.

1999.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

Wojciech Lorenz

NATO na drodze do nowej strategii

Równoległe z militarną adaptacją NATO ujawniały się napięcia polityczne spowodowane różnymi oczekiwaniami wobec Sojuszu. Część państw domagała się większego wsparcia w stabilizowaniu południowego sąsiedztwa Europy i zwalczaniu terroryzmu. USA w coraz większym stopniu postrzegały wzrost potęgi autorytarnych Chin jako główne zagrożenie i domagały się od sojuszników ograniczenia współpracy z ChRL w obszarach zagrażających bezpieczeństwu Sojuszu (jak np. inwestycje w infrastrukturę krytyczną) oraz zwiększenia wydatków na obronność. Wypowiedzi prezydenta Donalda Trumpa nasiliły w Europie obawy, że USA mogą wycofać swoje wojska z Europy. W 2019 r. poważne napięcia w NATO wywołało wycofanie części wojsk USA z Syrii i turecka interwencja w tym państwie, co mogło utrudnić walkę z tzw. Państwem Islamskim. W wyniku obu tych decyzji prezydent Francji Emmanuel Macron skrytykował Sojusz, stwierdzając, że cierpi on na „śmierć mózgową”, i wezwał do wzmocnienia autonomii strategicznej UE. W odpowiedzi na taką krytykę przywódcy NATO na spotkaniu w Londynie w grudniu 2019 r. zlecieli sekretarzowi generalnemu pokierowanie procesem politycznym, który ułatwiłby wzmocnienie politycznej spójności i mechanizmów konsultacji Sojuszu. Jens Stoltenberg powołał w tym celu 10-osobową grupę ekspertów złożoną z przedstawicieli Danii, Francji, Holandii, Kanady, Niemiec, USA, Polski, Turcji, Wielkiej Brytanii i Włoch. Zainicjował też szeroką dyskusję nt. przyszłości Sojuszu – NATO 2030.

Źródło: Wojciech Lorenz, *NATO na drodze do nowej strategii*, 19.01.2021 r., dostępny w internecie: pism.pl [dostęp 15.06.2021 r.].

Stwierdzenie

Prawda

Fałsz

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W okresie prezydentury Donalda Trumpa doszło do rozdźwięku w NATO ze względu na różne diagnozowanie zagrożeń.	☐	☐
Powodem powołania rady eksperckiej przez Jensa Stoltenberga była próba przekonania Stanów Zjednoczonych do wycofania wojsk NATO z Syrii.	☐	☐
Obawiając się wycofania wojsk amerykańskich z Europy, przywódcy państwa Unii Europejskiej podjęli rozmowy na temat wzmocnienia współpracy wojskowej w ramach Unii.	☐	☐
Głównym celem, jaki prezydent Donald Trump stawiał przed NATO, była walka z terroryzmem na terenie Bliskiego Wschodu.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

“ *Rola NATO w strukturze bezpieczeństwa UE* ”

2. podkreśla, że racją bytu Unii Europejskiej jest budowanie pokoju na jej terytorium i poza nim dzięki zaangażowaniu w skuteczne działania wielostronne oraz stosowanie się do ducha i litery Karty Narodów Zjednoczonych; zauważa, że skuteczna strategia bezpieczeństwa wspomaga demokrację i ochronę praw podstawowych; z drugiej strony zauważa, że nieskuteczna strategia bezpieczeństwa prowadzi do niepotrzebnych cierpień ludzkich; jest zdania, że zdolność UE do budowania pokoju zależy od rozwoju właściwej strategii lub polityki bezpieczeństwa, w tym zdolności do autonomicznych działań oraz skutecznych i wzajemnie uzupełniających się stosunków z NATO;

3. dlatego też wzywa UE do dalszego wysyłania misji, zapewniając większą trwałość europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony, aby zapobiegać konfliktom, wspierać stabilność i nieść pomoc tam, gdzie istnieje taka potrzeba, w oparciu o konsensus między państwami członkowskimi UE lub w ramach współpracy strukturalnej; uważa, że nadal istnieje potrzeba rozwijania przez UE i NATO całościowego podejścia do zarządzania kryzysowego.

Źródło: *Rola NATO w strukturze bezpieczeństwa UE*, „Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej” 19.02.2009 r., dostępny w internecie: eur-lex.europa.eu [dostęp 15.06.2021 r.].

Rozstrzygnij, czy zdaniem europejskich polityków konieczne jest stworzenie przez Unię Europejską alternatywnego wobec NATO systemu obrony. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022, Historia i teraźniejszość

Temat: Międzynarodowe systemy współpracy i bezpieczeństwa. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

11) przedstawia genezę, cele i najważniejsze organy Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego i pozycję Stanów Zjednoczonych Ameryki w świecie.

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

23) wymienia najważniejsze operacje pokojowe i militarne Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji od lat 90. XX w.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wskazuje najważniejsze cele istnienia NATO;
- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących NATO;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- lekcja odwrócona;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- mapa myśli;
- odwrócona klasa.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przed lekcją zespół klasowy zostaje podzielony na grupy. Zadaniem każdej z nich jest przygotowanie prezentacji multimedialnej dotyczącej przydzielonego zagadnienia z sekcji „Przeczytaj”. Zagadnienia:
 - gr. 1 – struktura cywilna NATO;
 - gr. 2 – struktura wojskowa NATO;
 - gr. 3 – proces rozszerzania współpracy i członkostwa w NATO;
 - gr. 4 – współpraca z państwami partnerskimi;
 - gr. 5 – operacje wojskowe NATO i udział Polaków.

Faza wstępna:

1. Wprowadzenie uczniów w temat lekcji: „Międzynarodowe systemy współpracy i bezpieczeństwa. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)” i omówienie

celów zajęć.

2. Rozpoznawanie wiedzy potocznej uczniów. Uczniowie intuicyjnie tworzą mapę skojarzeń dotyczącą tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Przedstawienie uczniowskich prezentacji. Po każdej z nich następuje omówienie – uczniowie mogą zadawać pytania prelegentom, weryfikować i uzupełniać informacje.
2. Uczniowie zapoznają się z multimediami w sekcji „Schemat”. Wynotowują najistotniejsze informacje.
3. Dyskusja na temat: „Jakie mogą być dalsze kierunki rozwoju NATO w Europie i na świecie?”. Uczniowie przedstawiają swoje argumenty, kontrargumenty i opinie. Na zakończenie chętna/wybrana osoba dokonuje podsumowania.
4. Praca z materiałem w sekcji „Sprawdź się”. Uczniowie rozwiązują ćwiczenia – od najprostszych do najtrudniejszych – i robią to wspólnie. Wybrana osoba czyta po kolei polecenia. Po upływie czasu na zastanowienie się chętna osoba udziela odpowiedzi. Reszta uczniów ustosunkowuje się do niej, proponując swoje pomysły. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Dyskusja na temat zalet i wad płynących z przynależności Polski do NATO. Na koniec chętni osoby przedstawiają wnioski.
2. Uczniowie uzupełniają mapę skojarzeń wykonaną na początku zajęć.
3. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Przygotuj kilka pytań dotyczących poruszanych na zajęciach zagadnień, których możesz się spodziewać na kartkówce.

Materiały pomocnicze

Jolanta Bryła, Zbigniew Czachór, Włodzimierz Malendowski, *Leksykon współczesnych międzynarodowych stosunków politycznych*, Wrocław 2016.

Traktat północnoatlantycki, 4.04.1949 r., nato.int.

CBOS, *Postrzeżenie bezpieczeństwa państwa i stosunek do NATO*, cbos.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimedium z sekcji „Schemat”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.